

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

รายงานการประชุม

คณะอนุกรรมการด้านการปฏิรูปการพัฒนามาตรการต่อผู้กระทำผิดอาญาแทนการควบคุมตัว

โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรวิชาชีพและชุมชน

ครั้งที่ ๒/๒๕๖๓

วันพฤหัสบดีที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ๒ ชั้น ๘ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (อาคารเอ)

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

ผู้มาประชุม

๑. ศาสตราจารย์พิเศษวิศิษฎ์ วิศิษฎ์สรอรรถ	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม
นางสาววรมน รามางกูร	อนุกรรมการ
๓. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด
นายณรงค์ ศรีระสันต์	อนุกรรมการ
๔. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พลตำรวจตรี คมกฤษ ไวสีบข่า	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
นางอัจฉริยา ทวีสุข	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข
นายปิยะวัฒน์ ศิลปรีศรี	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนกระทรวงแรงงาน
นายอภิศักดิ์ แก้วสูงเนิน	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนกรมคุมประพฤติ
นางธาริณี แสงสว่าง	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนกรมราชทัณฑ์
นางสาวจันทร์ทิมา อู่ยยะเสถียร	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
นางสาวดวงพร อุกฤษณ์	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
นางสาวอารีภักดิ์ เงินบำรุง	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
นางสุจิตรา แก้วไกร	อนุกรรมการ
๑๓. ผู้แทนกรมการปกครอง
นายมานะ สิมมา	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้แทนกรมพระธรรมนูญ
พลโท นพพร โควทกุล	อนุกรรมการ

๑๕. ผู้แทนสภาพนายความในพระบรมราชูปถัมภ์
นายภากร ชัชวาลวงศ์	อนุกรรมการ
๑๖. ผู้แทนหน่วยงานสหวิชาชีพและชุมชน
อาจารย์ สุนทร สุนทรธรรารวงศ์	อนุกรรมการ
๑๗. ผู้แทนหน่วยงานสหวิชาชีพและชุมชน
รองศาสตราจารย์ อภิญญา เวชยชัย	อนุกรรมการ
๑๘. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
พันตำรวจโท พงษ์ธร ธีญญศิริ	อนุกรรมการ
๑๙. นางอุษา จันทลอย บุญเปี่ยม	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๐. นางสุภัทรา ปกาสิทธิ์ วโรตม์สิกขดิตถ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. นางสาวปณยา ท่าทราย	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. นางสาวจินตนา สิงขรอาจ	ติตราชการ
๒. รองศาสตราจารย์ เดชา สังขวรรณ	ติตราชการ
๓. นายกอบเกียรติ กสิวิวัฒน์	ติตราชการ
๔. นายวชิรพันธ์ นาคก้อน	ติตราชการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางสาวสุดาพร สกุลดี	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๒. นางสาวปริยานุช สันติวงษ์	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๓. นายอดิศักดิ์ จันทวิรัช	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๔. นางสาวธณวรรณ มะม่วงแก้ว	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๕. นางสาวอุมาพร ฉิมจิว	สำนักงานกิจการยุติธรรม

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม
ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้จัดทำรายงานการประชุมดังกล่าว พร้อมส่งให้อนุกรรมการทุกท่านพิจารณาแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ในชั้นนี้ได้มีอนุกรรมการผู้แทนกรมการปกครองขอแก้ไขชื่ออนุกรรมการฯ จากเดิม “นายโรจธรรม เกตุแพ่ง” เป็น “นายโรจธรรม เกตุแก้ว” โดยฝ่ายเลขานุการฯ ได้แก้ไขเรียบร้อยแล้ว

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.

(การกำหนดโทษระดับกลาง)

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้แถลงต่อที่ประชุมว่า จากมติการประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ ที่ประชุมได้เห็นชอบหลักการของการนำโทษระดับกลางมาใช้แทนการควบคุมตัวโดยกำหนดเกณฑ์การนำมาใช้เช่นเดียวกับการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ และให้ศาลมีดุลพินิจในการสั่งให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจอันมีความเห็นของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ประกอบตามความเหมาะสมเป็นรายคดี พร้อมทั้งมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ พัฒนาแผนภาพแสดงขั้นตอนการนำโทษระดับกลางมาใช้ในประเทศไทย พร้อมทั้งจัดทำร่างกฎหมายตามหลักการดังกล่าว และเสนอต่อคณะอนุกรรมการฯ พิจารณาต่อไป อย่างไรก็ตามที่ประชุมมีข้อเสนอแนะให้ฝ่ายเลขานุการฯ ประสานเพื่อสอบถามความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์จากอนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และพิจารณาปรับปรุงชื่อของโทษระดับกลางแต่ละประเภทเพื่อมิให้ซ้ำซ้อนกับเงื่อนไขการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ ที่มีอยู่เดิมด้วย

ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ปรับปรุงแผนภาพแสดงขั้นตอนการนำโทษระดับกลางมาใช้ในประเทศไทยตามข้อสังเกตของคณะอนุกรรมการฯ พร้อมทั้งสอบถามความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์จากอนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว และได้นำหลักการดังกล่าวมาจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. และจัดทำแผนภาพแสดงหลักการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้มีการกำหนดโทษระดับกลางดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๑ แผนภาพแสดงขั้นตอนการนำโทษระดับกลางมาใช้ในประเทศไทย

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ปรับปรุงแผนภาพการนำโทษระดับกลางมาใช้แทนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญาโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรสหวิชาชีพและชุมชนในประเทศไทยตามข้อสังเกตของคณะอนุกรรมการฯ เรียบร้อยแล้ว โดยแบ่งกระบวนการออกเป็น ๓ ส่วนหลัก ได้แก่

๓.๑.๑ เงื่อนไขการพิจารณาของศาล โดยเงื่อนไขการพิจารณาการใช้โทษระดับกลางเป็นเงื่อนไขเดียวกับการสั่งรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖

๓.๑.๒ การจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจประกอบความเห็นจากสหวิชาชีพ โดยให้การจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเป็นทางเลือกหนึ่งเพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการสั่งตามความเหมาะสมได้ ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ (officer-in-charge) จัดทำรายงานสืบเสาะและพินิจเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดโทษ และศาลหรือพนักงานคุมประพฤติอาจให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการให้ความเห็นในรายงานการสืบเสาะฯ ด้วยก็ได้เมื่อศาลหรือพนักงานคุมประพฤติเห็นว่า กรณีผู้กระทำความผิดที่มีสภาพปัญหาบกพร่องทางจิต อารมณ์และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ก็อาจจำเป็นต้องมีนักจิตวิทยาเข้าร่วมในการจัดทำรายงาน โดยสำหรับกรณีผู้กระทำความผิดที่มีสภาพปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคม เศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

๓.๑.๓ การกำหนดมาตรการของศาลและการฝ่าฝืนโทษระดับกลาง เมื่อศาลได้พิจารณาคดีและบางกรณีอาจมีการพิจารณารายงานการสืบเสาะและพินิจแล้วนั้น ศาลจะมีคำพิพากษาให้จำคุกจำเลย หรือสั่งให้รอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษโดยศาลอาจกำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติด้วยก็ได้ หรือสั่งให้ลงโทษระดับกลางอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ได้แก่ การบังคับทำงาน การคุมประพฤติแบบเข้มงวด การควบคุมตัวในบ้านกึ่งวิถี และการคุมประพฤติแบบค่ายฝึกอบรม ในส่วนของการลงโทษผู้ฝ่าฝืนโทษระดับกลาง ฝ่ายเลขานุการฯ แบ่งเป็น ๒ กรณี ได้แก่ กรณีที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งไม่ใช่สาระสำคัญหรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ และในกรณีที่เป็นการจงใจฝ่าฝืนหรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามโทษที่ศาลกำหนด

พร้อมกันนี้...

พร้อมกันนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ได้หารือเพิ่มเติมในเชิงรายละเอียดของบทบาทของนักสังคมสงเคราะห์จากรองศาสตราจารย์อภิญญา เวชชีย อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเห็นว่า การทำงานร่วมกันของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์มีความเป็นไปได้สูง เพราะปัจจุบันกระทรวงยุติธรรมโดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีคณะกรรมการสหวิชาชีพประจำสถานพินิจแต่ละแห่งอยู่แล้ว ดังนั้น การกำหนดบทบาทดังกล่าวทำให้ลักษณะงานมีความครอบคลุมและถี่ถ้วนมากขึ้น เพราะนักสังคมสงเคราะห์ต้องทำงานกับกาย จิต สังคมของผู้กระทำผิดและครอบครัว ซึ่งจะได้นำไปสู่การสืบเสาะสาเหตุและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และชุมชน อันเป็นที่มาของการกระทำผิดนั้น ๆ พร้อมทั้งเห็นว่านักสังคมสงเคราะห์ที่มีบทบาทในการทำงานดังกล่าวควรเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาตเพราะจะมีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากกว่านักสังคมสงเคราะห์ทั่วไปที่ไม่มีใบอนุญาต นอกจากนี้ อาจารย์จินตนา สิงขรอาจผู้แทนหน่วยงานสหวิชาชีพและชุมชน ได้มีข้อเสนอแนะว่าควรพิจารณาบทบาทของจิตแพทย์ด้วย โดยอาจมีส่วนร่วมพร้อมกับนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ตามความเหมาะสม

๓.๒ แผนภาพแสดงหลักการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้มีการกำหนดโทษระดับกลาง โดยนำหลักการตามแผนภาพที่ ๓.๑ มาจัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดโทษระดับกลาง ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ ได้เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาใน ๕ มาตรา มีรายละเอียดสำคัญ ๓ ประการต่อไปนี้

๓.๒.๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๘ โดยเพิ่มโทษระดับกลางเป็นโทษตามมาตรา ๑๘ (๔) โดยเรียงลำดับให้อยู่ระหว่างโทษกักขังและโทษปรับ เป็นผลให้โทษระดับกลางมีสถานะเป็นโทษอาญาอีกหนึ่งสถาน จากเดิมที่มี ๕ สถาน เพิ่มเป็น ๖ สถาน

๓.๒.๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗/๑ และมาตรา ๒๗/๒ เพื่อกำหนดประเภทของโทษระดับกลางทั้ง ๔ ประเภทและการปฏิบัติหากมีการฝ่าฝืนโทษระดับกลาง ดังนี้

(๑) ประเภทของโทษระดับกลาง ๔ ประเภท ซึ่งเรียงลำดับความเข้มข้นของโทษแต่ละประเภทจากน้อยไปมาก ทั้งนี้ ศาลอาจพิจารณาลงโทษระดับกลางเพียงอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างตามควรแก่กรณีก็ได้ ได้แก่ บังคับทำงานให้กับหน่วยงานหรือองค์กรตามที่ศาลกำหนดโดยมิได้รับค่าตอบแทน คุมความประพฤติโดยควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติมากขึ้นหรือถี่ขึ้นกว่าการคุมประพฤติตามกฎหมายว่าด้วยการคุมประพฤติ ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่ที่ได้รับการกำหนดให้เป็นบ้านกึ่งวิถี และคุมความประพฤติโดยผู้ถูกคุมความประพฤติต้องเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงยุติธรรมและกระทรวงกลาโหมกำหนด

(๒) การปฏิบัติหากมีการฝ่าฝืนโทษระดับกลาง ซึ่งอาจเป็นกรณีที่ศาลเห็นเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่าผู้ต้องโทษระดับกลางฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามโทษที่ศาลกำหนด โดยฝ่ายเลขานุการฯ ได้แบ่งการปฏิบัติออกเป็น ๒ กรณี ได้แก่

(๒.๑) กรณีที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามโทษซึ่งไม่ใช่สาระสำคัญหรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ เช่นนี้ให้ศาลตั้งเดือนผู้กระทำความผิดหรือพิจารณาขยายระยะเวลาการใช้ลงโทษระดับกลางแต่เมื่อพิจารณาขยายแล้ว ต้องไม่เกินสามปี

(๒.๒) กรณีที่เป็นการจงใจฝ่าฝืนหรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามโทษที่ศาลกำหนด เช่นนี้ศาลอาจเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม สั่งให้ใช้โทษระดับกลางอื่นที่ศาลเห็นว่าเหมาะสม หรือสั่งจำคุกผู้กระทำความผิดในระยะเวลาที่เหลืออยู่ก็ได้

๓.๒.๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๖/๑ เพื่อกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ลงโทษจำเลยด้วย “โทษระดับกลาง” ได้อีกช่องทางหนึ่งนอกเหนือไปจากการ “สั่งรอกำหนดโทษหรือกำหนดโทษไว้แต่รอกำหนดโทษ” ที่มีอยู่แต่เดิม และเพื่อปรับปรุงเรื่องเงื่อนไขการคุมประพฤติให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ตามลำดับ กล่าวคือ

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖ วรรคสอง เพื่อเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการสั่งให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเพื่อพิจารณาถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด การรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น เหตุอันอันควรปรานี และเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับผู้นั้น ประกอบการพิจารณาพิพากษาหรือประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษด้วยหรือไม่ก็ได้

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖ วรรคสาม เพื่อให้อำนาจศาลหรือพนักงานคุมประพฤติสามารถให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล และให้ความเห็นในรายงานการสืบเสาะฯ ร่วมกับพนักงานคุมประพฤติเพื่อประกอบการวินิจฉัยของศาล โดยที่นักจิตวิทยาจะมีบทบาทในกรณีที่จำเลยมีพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ มีความบกพร่องทางเชาวน์ปัญญา ส่วนนักสังคมสงเคราะห์จะด้มีบทบาทในกรณีที่จำเลยมีความจำเป็นต้องได้รับการจัดการสวัสดิการสังคม ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้สหวิชาชีพได้มีส่วนร่วมสนับสนุนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมของผู้กระทำความผิดให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖ วรรคสี่ เพื่อให้การนำโทษระดับกลางทั้ง ๔ ประเภท ไปปฏิบัติเป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ จึงได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว และเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม เมื่อข้อบังคับประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖/๑ เพื่อให้หลักความคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขในการคุมประพฤติมีความชัดเจนและมีให้เกิดความสับสนกับโทษระดับกลางทั้ง ๔ ประเภท ในกรณีที่ศาลสั่งให้รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษโดยกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติของจำเลย ดังนั้น ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้ปรับเงื่อนไขการคุมประพฤติซึ่งยังคงหลักการและถ้อยคำเดิมทั้งหมดทั้ง ๑๐ ข้อ ให้เป็น มาตรา ๕๖/๑

ประเด็นอภิปราย

ที่ประชุมได้อภิปรายและให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแผนภาพแสดงขั้นตอนการนำโทษระดับกลางมาใช้ในประเทศไทย ข้อเสนอแนะของอนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กร สหวิชาชีพและชุมชน และแผนภาพแสดงหลักการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้มีการกำหนดโทษระดับกลางข้างต้น โดยที่ประชุมมีความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะของอนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กร สหวิชาชีพและชุมชน

ที่ประชุมเห็นว่า ข้อเสนอที่ให้จิตแพทย์เข้าร่วมดำเนินการกับนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์นั้น อาจไม่ได้กำหนดให้ต้องเข้าร่วมเสมอไปในทุกกรณี หากแต่เป็นดุลพินิจของศาลที่อาจสั่งให้จิตแพทย์เข้าร่วมกับนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ในการจัดทำรายงานการสืบเสาะด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนประเด็นเกี่ยวกับนักสังคมสงเคราะห์ที่มีบทบาทในการทำงานดังกล่าวควรเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาตนั้น เห็นว่าโดยหลักการปฏิบัติงานจะต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาต แต่หากเป็นบางกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้นักสังคมสงเคราะห์ทั่วไป ก็อาจพิจารณาเป็นรายกรณี ๆ ตามความเหมาะสมได้

๒. รายละเอียดของรายงานการสืบเสาะและพินิจประเภทต่าง ๆ

ที่ประชุมเห็นว่ารายงานการสืบเสาะฯ นั้น นอกจากจะต้องพิจารณาพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดแล้ว ควรจะได้มีการเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการพิจารณาไปยังครอบครัวผู้กระทำ

ความผิดด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสืบเสาะถึงข้อมูลปุมหลังถึงสภาพครอบครัว และเหตุปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ประเมินผลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดได้ครบถ้วนยิ่งขึ้น

สำหรับรูปแบบและประเภทของรายงานการสืบเสาะฯ ที่แบ่งออกเป็น ๓ รูปแบบ ได้แก่ รายงานการสืบเสาะฯ แบบมาตรฐาน รายงานการสืบเสาะฯ แบบเร่งรัด และรายงานการสืบเสาะฯ ด้วยวาจา ตามแผนภาพนั้น ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ชี้แจงว่า ปัจจุบันรายงานการสืบเสาะฯ แบบมาตรฐานและรายงานการสืบเสาะฯ แบบเร่งรัด มีหลักการการดำเนินการและกำหนดระยะเวลาตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ อยู่แล้ว แต่รายงานการสืบเสาะฯ ด้วยวาจาอาจไม่ได้รับการระบุไว้โดยชัดเจน นอกจากนี้ ในรายงานการสืบเสาะฯ ประเภทต่าง ๆ ควรจะได้ให้คำอธิบายหรือชี้แจงแนวทางการนำไปใช้ให้มีความชัดเจน ทั้งควรกำหนดเกณฑ์ความเสี่ยงของผู้กระทำความผิดแต่ละประเภทเพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบการจัดทำรายงานการสืบเสาะฯ เพื่อที่ศาลจะสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ที่ประชุมเห็นว่า เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดทำรายงานการสืบเสาะฯ และส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติมากขึ้น ประเด็นเกี่ยวกับประเภทรายงานการสืบเสาะฯ การกำหนดรายละเอียดในรายงานการสืบเสาะฯ หรือเกณฑ์การพิจารณาต่าง ๆ อาจจัดทำเป็นข้อบังคับประธานศาลฎีกาหรือกฎหมายลำดับรองเพื่อให้การนำไปใช้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นได้

๓. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. (การกำหนดโทษระดับกลาง)

๓.๑ การกำหนดโทษระดับกลางเป็นโทษอาญาโดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๘ (๔)

ที่ประชุมเห็นว่า การบัญญัติถ้อยคำว่า “โทษระดับกลาง” เป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มอีกหนึ่งสถานจากโทษเดิม ๕ สถานนั้น อาจเป็นถ้อยคำที่ไม่สามารถสื่อความหมายได้ด้วยตัวเอง เนื่องจากโทษอาญาทั้ง ๕ สถานที่ยกไว้ในประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบันได้กำหนดโทษที่สื่อความหมายได้โดยตรงและชัดเจน เช่น ปรับ ริบทรัพย์สิน จำคุก เป็นต้น ซึ่งต่างจากโทษระดับกลางที่จะต้องอาศัยการอธิบายว่าโทษเช่นว่ามีลักษณะอย่างไร จึงเห็นควรปรับชื่อเป็น “มาตรการแทนการจำคุก” เพื่อให้โทษดังกล่าวมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและมีให้สืบสนกับโทษกักขัง ทั้งนี้ เห็นควรให้แก้ไขถ้อยคำจาก “โทษระดับกลาง” เป็น “มาตรการแทนการจำคุก” ในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาฉบับนี้ทั้งฉบับ อย่างไรก็ตาม มาตรการแทนการจำคุกควรได้รับการบัญญัติเป็นมาตรา ๑๘ (๔) หรือ ๑๘ (๖) นั้น เห็นควรให้พิจารณาในเชิงรายละเอียดในโอกาสต่อไป

๓.๒ การกำหนดประเภทของมาตรการแทนการจำคุกโดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗/๑

จากการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ “โทษระดับกลาง” เป็น “มาตรการแทนการจำคุก” ที่ประชุมจึงเห็นควรให้ปรับถ้อยคำในวรรคแรกของร่างมาตรา ๒๗/๑ เป็น “โทษอันเป็นมาตรการแทนการจำคุกมีดังต่อไปนี้...” โดยได้พิจารณารายละเอียดของมาตรการแทนการจำคุกแต่ละประเภท ดังนี้

๓.๒.๑ ถ้อยคำใน (๑) “บังคับทำงานให้กับหน่วยงานหรือองค์การตามที่ศาลกำหนดโดยมิได้รับค่าตอบแทน”

ที่ประชุมเห็นควรให้ปรับเป็น “ให้ทำงานตามที่ศาลกำหนด” โดยตัดคำว่า “บังคับ” ออก เนื่องจากการบัญญัติถ้อยคำว่า “บังคับทำงาน” อาจเป็นเรื่องของการบังคับใช้แรงงานโดยนัยของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ หรืออาจเข้าข่ายการตีความในลักษณะเดียวกันในพระราชบัญญัติฉบับอื่น อย่างไรก็ตาม หลักการของการให้ทำงานตามที่ศาลกำหนดนี้มีลักษณะคล้ายกับบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการคุมประพฤติ หากแต่ที่ประชุมเห็นว่า การกำหนดถ้อยคำในเชิงของการทำงานเพื่อเป็นการบริการ อาจส่งผลให้มาตรการดังกล่าวมีน้ำหนักเบาเกินกว่าสภาพของการเป็นโทษ

๓.๒.๒ ถ้อยคำใน (๓) ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่ที่ได้รับ การกำหนดให้เป็นบ้านกึ่งวิถี

ที่ประชุมอภิปรายแนวทางการบังคับโทษด้วยมาตรการบ้านกึ่งวิถี โดยพิจารณาแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้น พบว่า การใช้คำว่าบ้านกึ่งวิถีเป็นสถานที่สำหรับการดูแลผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตที่ได้รับการบำบัดรักษาจากโรงพยาบาลจิตเวชต่าง ๆ ที่มีอาการทุเลาแล้ว แต่ไม่มีญาติหรือมีญาติแต่ถูกทอดทิ้ง โดยจัดให้มีการฝึกอบรมคนไข้โรคจิตทุเลาโดยฝึกอาชีพบำบัดเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฟื้นฟูคนไข้โรคจิตทุเลาให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง และสามารถกลับสู่ครอบครัวได้ในอนาคตซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อย่างไรก็ตาม กรมคุมประพฤติมีแนวทางดำเนินงานคล้ายกับแนวคิดบ้านกึ่งวิถีในต่างประเทศที่จัดสถานที่ให้กับผู้กระทำความผิดแทนการจำคุกในเรือนจำโดยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ หรือจะต้องเข้ารับการอบรมตามที่กำหนด โดยเป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นลักษณะของการจัดสถานที่เพื่อให้การสงเคราะห์บุคคล ได้แก่ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้พ้นจากการคุมความประพฤติ ผู้อยู่ระหว่างการตรวจพิสูจน์ และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้อยู่ระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับผู้ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษหรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นจากการฝึกอบรมครบตามคำพิพากษาแล้ว ผู้พ้นจากการถูกกักขังแทนค่าปรับหรือผู้พ้นจากการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับ และบุคคลอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ได้รับสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ การบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยทางกายและจิต การให้ความรู้และการฝึกอบรม ทักษะชีวิตการประกอบอาชีพตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ซึ่งการดำเนินการด้านสถานที่เพื่อให้การสงเคราะห์ของกรมคุมประพฤตินี้ ถือว่ามีลักษณะที่ใกล้เคียงกับความหมายของบ้านกึ่งวิถีแต่ไม่ได้เรียกว่าบ้านกึ่งวิถีโดยตรง นอกจากนี้ การให้การสงเคราะห์ที่กรมคุมประพฤติดำเนินการอยู่นั้น มิใช่ในลักษณะของการควบคุมตัวโดยเคร่งครัดหากแต่เป็นการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม และไม่ได้กำหนดกฎระเบียบที่ผู้อยู่อาศัยในสถานที่ซึ่งต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ในการนี้ ที่ประชุมได้อภิปรายว่า บ้านกึ่งวิถีตามร่างมาตรา ๒๗/๑ นี้ กำหนดลักษณะชัดเจนว่าเป็นการลงโทษประเภทหนึ่งซึ่งมีแนวทางสอดคล้องกับการดำเนินงานในลักษณะของสถานที่เพื่อให้การสงเคราะห์เช่นเดียวกันกับที่กรมคุมประพฤติรับผิดชอบในปัจจุบัน ดังนั้น การที่ศาลจะสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกควบคุมตัวในสถานที่ที่กำหนดให้เป็นบ้านกึ่งวิถีในความหมายของประมวลกฎหมายอาญานั้น จึงอาจนำมาบังคับใช้โดยพัฒนาและเทียบเคียงพื้นฐานของการจัดสถานที่สงเคราะห์ของกรมคุมประพฤติได้ และเห็นควรปรับเปลี่ยนถ้อยคำเป็น “ให้เข้าพักอาศัยในความดูแลหรือในการจัดการของบ้านกึ่งวิถีตามที่ศาลกำหนด” ซึ่งต้องมีการกำหนดคุณสมบัติผู้ที่สมควรถูกควบคุมตัวมีกระบวนการรับคนเข้าอยู่อาศัย มีระบบการลงทะเบียน มีกฎระเบียบที่ผู้ถูกควบคุมตัวจะต้องปฏิบัติตาม และต้องมีการติดตามตัวผู้กระทำความผิดหากเกิดการฝ่าฝืนขึ้นด้วย โดยเห็นว่าการกำหนดบ้านกึ่งวิถีในลักษณะนี้อาจกำหนดให้จัดทำเป็นกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเป็นการเฉพาะเพื่อให้การควบคุมตัวในบ้านกึ่งวิถีเป็นการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ หากหน่วยงานเอกชนหรือชุมชนมีความประสงค์ที่จะขอจัดทำบ้านกึ่งวิถีในลักษณะของโทษตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญานี้ ก็ให้เสนอเรื่องเพื่อขอรับการพิจารณาอนุญาตจากกรมคุมประพฤติเป็นรายกรณี

๓.๒.๓ ถ้อยคำใน (๒) คุมความประพฤติโดยควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติมากขึ้นหรือถี่ขึ้นกว่าการคุมประพฤติตามกฎหมายว่าด้วยการคุมประพฤติ และ (๔) คุมความประพฤติโดยผู้ถูกคุมความประพฤติต้องเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงยุติธรรมและกระทรวงกลาโหมกำหนด

ที่ประชุมเห็นว่ามาตรการคุมความประพฤติที่กำหนดไว้ใน (๒) และ (๔) มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันโดยเน้นการคุมประพฤติเป็นหลัก และใน (๒) ก็เป็นการคุมความประพฤติอยู่แล้ว เพียงแต่ให้มีการคุมประพฤติที่เข้มข้นขึ้น ฉะนั้น เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรรวมมาตรการตาม (๒) และ (๔) ไว้ด้วยกัน และเห็นควรปรับถ้อยคำเป็น “ให้ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของพนักงานคุมประพฤติตามที่ศาลกำหนด” ซึ่งมาตรการแทนการจำคุกประเภทนี้เป็นลักษณะของการที่ศาลจะได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อปรับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการกระทำความผิดของบุคคลนั้น ซึ่งอาจมีกิจกรรมให้ต้องเข้ารับการฝึกอบรมทางกายภาพ หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการจัดการทางอารมณ์ (Anger management) หรือเข้าตรวจสอบสารเสพติดตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งแต่ละบุคคลอาจเข้ารับโครงการที่แตกต่างกันออกไป

๓.๓ การปฏิบัติหากมีการฝ่าฝืนมาตรการแทนการจำคุกโดยแก้ไขเพิ่มเติม
ร่างมาตรา ๒๗/๒

ที่ประชุมเห็นควรให้กำหนดวิธีการเมื่อมีการฝ่าฝืนมาตรการแทนการจำคุก โดยบัญญัติในเชิงหลักการที่เป็นแนวทางการใช้ (Guideline) มากกว่าการบัญญัติโดยแบ่งระดับความรุนแรงที่ไม่สามารถยืดหยุ่นได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจในการสั่งว่าการฝ่าฝืนเช่นนี้ควรลงโทษในลักษณะของการตักเตือน หรือพิจารณาขยายระยะเวลา หรือเปลี่ยนแปลงให้ใช้มาตรการแทนการควบคุมตัวประเภทอื่น หรือสั่งให้จำคุกได้ ทั้งยังเพื่อหลีกเลี่ยงการโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลที่พิจารณาความรุนแรงของการฝ่าฝืนที่แตกต่างกัน เนื่องจากพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดในบางครั้งอาจฝ่าฝืนแต่ไม่ถึงกับเป็นการจงใจฝ่าฝืนแต่เนื่องจากมีเหตุจำเป็นบางประการซึ่งศาลเห็นว่าเป็นเหตุที่สามารถให้อภัยได้ โดยเห็นควรให้ปรับแก้สาระสำคัญใน (๑) และ (๒) จากเดิม “(๑) ในกรณีที่ผู้ต้องโทษระดับกลางฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเนื่องจากมีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ ให้ตักเตือนผู้ต้องโทษระดับกลาง หรือพิจารณาขยายระยะเวลาการใช้โทษระดับกลางแต่ต้องไม่เกินสามปี (๒) ในกรณีที่ผู้ต้องโทษระดับกลางจงใจฝ่าฝืนหรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามโทษที่ศาลกำหนด ให้เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม สั่งให้ใช้โทษระดับกลางอื่นที่ศาลเห็นว่าเหมาะสม หรือสั่งจำคุกผู้กระทำความผิดในระยะเวลาที่เหลืออยู่ก็ได้” เป็น “เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่าผู้ต้องโทษมาตรการแทนการจำคุกไม่ปฏิบัติตามโทษที่ศาลกำหนด ศาลอาจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างตามความเหมาะสมแก่กรณี (๑) ตักเตือน (๒) พิจารณาขยายระยะเวลา (๓) เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมเงื่อนไข (๔) สั่งให้ใช้มาตรการแทนการจำคุกอื่น”

ที่ประชุมมีข้อสังเกตว่า หากเป็นกรณีที่จำเลยจงใจไม่ปฏิบัติตามมาตรการแทนการจำคุกที่ศาลกำหนด ศาลอาจสั่งให้จำคุกจำเลยก็ได้ แต่การสั่งให้จำคุกในกรณีที่เกิดการฝ่าฝืนนี้ควรจะต้องพิจารณาด้วยว่าการฝ่าฝืนเช่นว่า เป็นการกระทำความผิดขึ้นใหม่และต้องพิจารณาจำคุกเนื่องจากความผิดตามโทษที่ได้กระทำขึ้นใหม่ หรือควรกำหนดให้มีถ้อยคำหรือวิธีการจัดการหากมีการจำคุกเนื่องจากฝ่าฝืนแยกออกต่างหากเป็นอีกรวรรคหนึ่งและกำหนดโทษจำคุกในกรณีที่ฝ่าฝืนในระยะเวลาที่แน่นอนไว้ซึ่งในประเด็นนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ อาจพิจารณาเปรียบเทียบกับมาตรา ๑๗๖ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ

ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ประกอบกับข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่บัญญัติ “ให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยัง เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ผู้ถูกกล่าวหา มีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาในเขตอำนาจเพื่อทราบในกรณี ผู้ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุอันสมควรศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหา มาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งแต่ไม่เกินกว่าหนึ่งเดือน...” ก็ได้ ทั้งนี้ ประธานอนุกรรมการ มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ สอบทานและศึกษาเพิ่มเติมแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการฝ่าฝืนมาตรการแทนการจำคุก ในต่างประเทศโดยเฉพาะเมื่อกำหนดให้มีการจำคุกเพื่อจะได้นำมาปรับปรุงบทบัญญัติในร่างมาตรา ๒๗/๒ ให้ชัดเจนขึ้นต่อไป

๓.๔ การกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ลงโทษจำเลยด้วย “มาตรการแทนการ จำคุก” ได้อีกช่องทางหนึ่งนอกเหนือไปจากการ “สั่งรอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษไว้แต่รอการลงโทษ” และการให้ศาลใช้ดุลพินิจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจและการพิจารณา ให้ นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์เข้ามามีส่วนร่วมโดยแก้ไขมาตรา ๕๖ วรรคสองและวรรคสาม

สำหรับร่างมาตรา ๕๖ นี้ ผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุดมีข้อเสนอแนะว่า การยกเว้นกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการแทนการจำคุกอาจพิจารณากร่างกฎหมายได้อีกรูปแบบหนึ่งโดยกำหนด หลักการแยกออกเป็นอีกมาตราหนึ่งโดยไม่จำเป็นต้องรวมไว้ในมาตรา ๕๖ ที่มีอยู่เดิม โดยหลักการของมาตรการ แทนการจำคุกที่จะต้องมีการจัดทำรายงานการสืบเสาะฯ และการมีส่วนร่วมของนักจิตวิทยาและนักสังคม สงเคราะห์อาจนำมาบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๕๖/๑ เป็นมาตราถัดไป ซึ่งอาจช่วยยกระดับความสำคัญของมาตรการ แทนการจำคุกโดยเฉพาะเรื่องการจัดทำรายงานการสืบเสาะฯ ให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น อย่างไรก็ตาม ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ชี้แจงว่า จากมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการเมื่อครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา ที่ประชุมได้เห็นชอบให้เงื่อนไขการนำมาตราการแทนการจำคุกมาใช้เป็นเงื่อนไขเดียวกันกับการสั่งให้รอการ กำหนดโทษหรือกำหนดโทษไว้แต่รอการลงโทษตามบทบัญญัติมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อให้หลักการใช้มาตรการแทนการจำคุกดังกล่าวมีความเหมาะสมและเป็นไปตามหลักการ ที่ที่ประชุมคณะอนุกรรมการได้เห็นชอบ จึงได้เพิ่มเติมมาตรการแทนการจำคุกโดยอาศัยเงื่อนไขการนำมาใช้ ตามมาตรา ๕๖ ในปัจจุบัน แต่กำหนดให้เป็นอีกช่องทางหนึ่งเพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจที่จะสั่งให้ใช้มาตรการ แทนการจำคุกหรือสั่งให้รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษไว้แต่รอการลงโทษตามความเหมาะสมก็ได้ นอกจากนี้ เพื่อให้หลักความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสาขาวิชาชีพที่จะช่วยสนับสนุนในการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมเพื่อนำไปสู่กระบวนการกำหนดโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดมีความชัดเจนขึ้น จึงได้กำหนดหลักการให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการสั่งให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานการสืบเสาะและ พินิจ อันมีความเห็นของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ประกอบตามความเหมาะสมเป็นรายคดีในมาตรา เดียวกันนี้

สำหรับการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมหลักการต่าง ๆ ในร่างมาตรา ๕๖ ที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอนั้น ที่ประชุมได้มีประเด็นอภิปรายดังนี้

๓.๔.๑ ให้คงข้อความในร่างมาตรา ๕๖ วรรคแรกซึ่งเป็นเงื่อนไขการนำมาตราการ แทนการจำคุกมาใช้ไว้เช่นเดิม

๓.๔.๑ ให้นำถ้อยคำในตอนต้นของร่างมาตรา ๕๖ วรรคสองว่า “..คำนี้หรือ ได้พิจารณาจากรายงานการสืบเสาะและพินิจถึง..” อันมีหลักการเกี่ยวกับการให้ศาลสั่งพนักงานคุมประพฤติ จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ ไปเพิ่มเติมในวรรคสามของมาตรา ๕๖ แทน และคงข้อความในร่างมาตรา ๕๖ วรรคสองเพียง “และเมื่อศาลได้อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต

นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด การรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น เหตุอันอันควรปรานี” ซึ่งเป็นข้อความตามมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน

๓.๔.๒ เพิ่มเติมข้อความในร่างมาตรา ๕๖ วรรคสอง เป็น “(๑) มีความผิดและลงโทษระดับกลางตามมาตรา ๑๘ (๔) และมาตรา ๒๗/๑ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างตามควรแก่กรณี (๒) มีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็โทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”

๓.๔.๓ เพิ่มเติมข้อความในร่างมาตรา ๕๖ วรรคสาม โดยเพิ่มหลักการที่ให้ศาลสามารถสั่งให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานการสืบเสาะฯ และหากเห็นสมควรศาลหรือพนักงานคุมประพฤติก็อาจให้นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์เข้ามามีส่วนร่วมด้วยก็ได้ คือ “เมื่อศาลเห็นสมควรอาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจก็ได้ หากปรากฏว่าจำเลยมีพฤติกรรมน่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ มีความบกพร่องทางเชาวน์ปัญญา หรือมีความจำเป็นต้องได้รับการจัดการสวัสดิการสังคม ศาลหรือพนักงานคุมประพฤติอาจเห็นสมควรให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประเมินผล และมีความเห็นประกอบการวินิจฉัยด้วยก็ได้”

ทั้งนี้ ในการจัดทำรายงานการสืบเสาะฯ นั้น ศาลควรจะได้พิจารณาด้วยว่าคดีนั้นได้มีการสืบพยานแล้วหรือไม่ หากยังไม่มี การสืบพยานใด ๆ เลย และเมื่อได้พิจารณาพฤติการณ์ของจำเลยผู้นั้นแล้ว ศาลอาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานการสืบเสาะฯ ก่อนจะได้พิจารณาลงโทษ ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลมีแนวทางสำหรับการสั่งให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานการสืบเสาะฯ ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความเหมาะสม ก็อาจกำหนดให้จัดทำเป็นคำแนะนำประธานศาลฎีกาเพื่อระบุแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการดังกล่าวก็ได้

๓.๕ การให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้ออกข้อบังคับเพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ โดยแก้ไขร่างมาตรา ๕๖ วรรคสี่

ที่ประชุมเห็นว่า ไม่ควรกำหนดวิธีการปฏิบัติในเชิงรายละเอียดในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายกลาง เนื่องจากวิธีการนำไปใช้เป็นเรื่องของผู้ปฏิบัติที่มีกฎหมายทั่วไปกำหนดในเชิงวิธีการดำเนินงานอยู่แล้ว ทั้งเพื่อมิให้กระทบต่อประมวลกฎหมายอาญาทหารที่ไม่ได้มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการออกกฎหมายลำดับรองแต่อย่างใด จึงเห็นควรให้ตัดข้อความในร่างมาตรา ๕๖ วรรคสี่ออกทั้งหมด

๓.๖ การกำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติให้มีความชัดเจนและมีให้เกิดความสับสนกับมาตรการแทนการจำคุกโดยการแก้ไขร่างมาตรา ๕๖/๑

ที่ประชุมเห็นควรให้แยกเงื่อนไขการคุมความประพฤติทั้ง ๑๐ ข้อตามมาตรา ๕๖ ที่มีอยู่เดิม มายกร่างใหม่เป็นมาตรา ๕๖/๑ โดยให้คงข้อความและหลักการเดิมไว้ ทั้งนี้เพื่อให้เงื่อนไขการคุมความประพฤติมีความชัดเจน และมีให้เกิดความสับสนกับลำดับข้อความในวงเล็บต่าง ๆ ของร่างมาตรา ๕๖ ที่ได้ยกร่างขึ้นใหม่

มติที่ประชุม เห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. และมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ปรับปรุงร่างกฎหมายฯ ตามประเด็นข้อสังเกตต่าง ๆ ดังนี้

๑. การปรับถ้อยคำจาก “โทษระดับกลาง” เป็น “มาตรการแทนการจำคุก” ตามร่างมาตรา ๑๘ (๔)

๒. การปรับปรุงประเภทมาตรการแทนการจำคุก การเรียกชื่อมาตรการแต่ละประเภท และแนวทางปฏิบัติของมาตรการแทนการจำคุกบางประเภท ตามร่างมาตรา ๒๗/๑ เพื่อให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

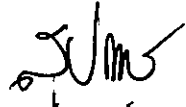
๓. กรณีการฝ่าฝืนและการกำหนดโทษเมื่อมีการฝ่าฝืน ตามร่างมาตรา ๒๗/๒ โดยปรับปรุงให้ศาลสามารถกำหนดแนวทางการลงโทษให้ผู้กระทำความผิดกรณีที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนโทษให้ชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งให้ศึกษาเพิ่มเติมในกรณีที่จะนำมาตราการจำคุกกลับมาใช้กับผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรการแทนการจำคุก

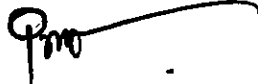
๔. การปรับลดอัตราโทษในเรื่องการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจและการมีส่วนร่วมของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ตามร่างมาตรา ๕๖ เพื่อให้มีความชัดเจนขึ้น

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่นๆ
ไม่มี

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๐๐ น.

ปณท ทททช.
(นางสาวปณยา ทาทราย)
นิติกรปฏิบัติการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางสุภัทรา ปากสิทธิ์ วโรตม์สิขิตต์)
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางอุษา จันทลอย บุญเปี่ยม)
ผู้อำนวยการกองนโยบายและประสานแผนกระบวนการยุติธรรม
อนุกรรมการและเลขานุการ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม